

Handläggare
Cecilia Löfgren
Telefon: 508 25 908**Till**
Socialnämnden
2015-01-27

Redovisning av rapporterna "ASI-användningen i Stockholms stad – en vinjettstudie" och "Brukarnöjdhet i beroendevården – en studie av patientinflytande, behandlingstilltro och samordnade insatser"

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner redovisningen.
2. Socialnämnden överlämnar redovisningen till stadsdelsnämnderna.

Gillis Hammar
FörvaltningschefDenise Melin
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms universitet har genomfört två forskningsstudier inom missbruksområdet. Rapporten "ASI-användningen i Stockholms stad – en vinjett studie" visar att bedömningsinstrumentet ASI (Addiction Severity Index) i huvudsak uppfattas positivt av användarna eftersom det anses ge en god bild av klientens situation. Samtidigt verkar det inte ha bidragit till mer samstämmiga behovsbedömningar. Rapporten "Brukarnöjdhet i beroendevården – en studie av patientinflytande, behandlingstilltro och samordnade insatser" lyfter fram att brukarna är nöjda med Alviks beroendecentrum. Forskarna lyfter samtidigt fram behovet av att utveckla samtidigtheten i insatserna och utöka samverkan. Socialförvaltningen kommer under 2015 utarbeta en plan för hur ASI-arbetet i Stockholms stad ska se ut och kommer även vara behjälplig när det gäller att ta tillvara på kunskap från studien om vad brukare inom beroendevården anser fungerar bra och vad de behöver mer hjälp kring.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner redovisningen och överlämnar den till stadsdelsnämnderna.

Bakgrund

Socialförvaltningen beställer forskning för att utvärdera och stödja utvecklingen av stadens socialtjänst. I detta ärende redovisas två forskningsrapporter som Stockholms universitet tagit fram på uppdrag av socialförvaltningen inom missbruksområdet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Redovisning

”ASI-användningen i Stockholms stad – en vinjettstudie”

Bakgrund

För cirka tio år sedan genomfördes en undersökning i Stockholms stad som visade att skillnader i bedömningar av klienters problem och behov var stora mellan olika socialarbetare i missbruksvården. För att åstadkomma en ökad samstämmighet har ett strukturerat bedömningsinstrument ASI implementerats. ASI (Addiction Severity Index) är en metod för bedömning och uppföljning inom missbruksvården och ger möjlighet att systematiskt dokumentera informationen om klienterna. År 2004 beslutade kommunstyrelsen om att Stockholms stad skulle utveckla och implementera arbetsmetoden ASI.

Socialförvaltningen har gett Stockholms universitet i uppdrag att göra en uppföljning av den tidigare studien och ta reda på om implementeringen av ASI-metoden har förändrat socialarbetarnas bedömningar inom socialtjänsten i Stockholms stad. (Se rapporten bilaga 1.)

Sammanfattning av rapporten

Studien utgick från samma design som den tidigare studien. Metoden var en enkät med vinjettbeskrivningar där socialarbetare skulle bedöma och föreslå lämpliga insatser för fem fiktiva klienter (så kallade vinjettbeskrivningar). Enkäten kompletterades med att de efter att ha föreslagit lämpliga åtgärder skulle läsa en ASI-intervju om den fiktiva klienten. Därefter fick de frågan om de ville ändra sitt svar och motivera svaret.

Resultatet visar att bristen på samstämmighet bland socialarbetarna fortfarande är stor, precis som den var i den studie som gjordes för tio år sedan. Inget i studien tyder på att implementeringen av ASI-intervjun som genomförts har lett till en ökad samstämmighet i behovsbedömning och val av insats för klienter med olika

problembilder. Rapporten visar på att en majoritet av respondenterna inte ändrade de bedömningar de gjort utifrån vinjettbeskrivningarna när de också fick tillgång till resultatet från en ASI-intervju.

Det framkommer också några skillnader mellan de två studierna. Dels finns enligt den senaste studien en tendens att behålla vissa typer av klienter (klienter med en relativt ordnad social situation) inom socialtjänstens egen verksamhet längre och att arbeta mer med motivationshöjande insatser. Dels visar den senaste studien att cannabisanvändning bedömdes som något mindre allvarligt än i den tidigare studien. Det finns dock inga svenska studier som bekräftar en förändrad syn på cannabis hos socialarbetare eller hos den svenska befolkningen generellt.

ASI uppfattas samtidigt huvudsakligen positivt av användarna. Man tycker att instrumentet ger en god bild av klientens situation och problem men användarna formulerar också att instrumentet inte går att använda för alla klienter.

"Brukarnöjdhet i beroendevården – en studie av patientinflytande, behandlingstilltro och samordnade insatser"

Bakgrund

År 2010 startade projektet "Samverkan och styrning utifrån effekter för målgruppen", mellan Ekerö kommun, Bromma stadsdelsförvaltning, Kungsholmens stadsdelsförvaltning, Beroendecentrum Stockholm, Norra Stockholms psykiatri och Tranberg och Brommaplans vårdcentraler. Projektets mål är att utforma och implementera ett arbetssätt där samverkan och en samordnad planering med samtidiga insatser kring brukaren/patienten leder till bättre kvalitet och önskvärda effekter för den enskilde klienten/patienten.

År 2012 fick Stockholms universitet i uppdrag av socialförvaltningen att genomföra en utvärdering av projektet och verksamheten vid Alviks beroendemottagning. Syftet var att studera effekterna av en samordnad vårdplanering för personer med samsjuklighet, dels om det ger förbättrad livssituation för den enskilde, dels om det leder till ett bättre resursutnyttjande för parterna vad gäller ekonomi och personella resurser. Syftet var också att bidra till att utveckla en utvärderingsmodell vad gäller måluppfyllelse för de olika samverkansparterna.

Sammanfattning av rapporten

Metoden som har använts är enkäter och individuella intervjuer med brukare på Alviks beroendemottagning. Klienter inom missbruksvården är ofta svårrekryterade till den här typen av studier och de som väljer att delta är inte alltid karakteristiska för studien. Då undersökningen bygger på en selekterad grupp av (relativt nöjda och motiverade) patienter på beroendemottagningen ska resultatet tolkas med försiktighet.

Nästan samtliga patienter i urvalet var nöjda med den hjälp de erbjuds. De anger att kvaliteten är bra och att insatserna de får motsvarar deras behov. En viktig förklaring till brukarnas positiva värdering är att man där tillåts vara både en patient som blir ompysslad och en medborgare med rätt och förmåga att göra egna val. De betonar dessutom vikten av att det finns någon person i vårdssystemet som de känner och har förtroende för.

Brukarna anser sig dock generellt sett ha en komplex problematik som inte kan lösas enbart genom kontakt med Alviks beroendemottagning. Missbruket beskrivs som en del av en större fysisk/psykisk problematik där bland annat neuropsykiatriska funktionshinder är centrala. Brukarna uppger att de är osäkra på vem/vilken instans de ska vända sig till i olika frågor.

En slutsats av utvärderingen är att det antagligen vore fördelaktigt för samtliga parter som är inblandade i denna typ av ärenden om inte bara samverkan utvecklades utan även insatsernas samtidighet. Detta skulle göra att brukarnas ibland flyktiga behandlingsmotivation togs till vara på ett bättre sätt. En annan slutsats är att ökad samverkan mellan olika hjälpaktörer kan öka insatsernas effektivitet.

Förvaltningens synpunkter och förslag till beslut

De två rapporterna har spridits till de berörda verksamheterna och möjlighet har getts till diskussioner om resultatet i workshops mellan forskarna och berörda verksamheter.

Socialförvaltningen har i uppdrag att stödja och utveckla implementeringen av ASI. Sedan 2009 har alla nyanställda utbildats; totalt har 122 handläggare utbildats av stadens ASI-utbildare. Förvaltningen stödjer också användningen av ASI genom nätverksmöten, temadagar och annan kunskapsspridning. År 2012 genomfördes en mätning som visade på att ASI-grund användes systematiskt på de flesta stadsdelsförvaltningarna men att antalet genomförda

intervjuer varierade tämligen mycket mellan stadsdelsförvaltningarna. Förvaltningen bedömer att det idag finns en utbredd kunskap om ASI och hur det ska användas. Förvaltningen har också försett stadsdelsförvaltningarna med ett formulär för att kunna följa upp vilka klienter som ASI inte tillämpas på. Det kvarstår samtidigt att utveckla ASI:n i uppföljningen och att stärka förutsättningarna för att i högre utsträckning använda det samlade resultatet från ASI-intervjuerna som ett underlag för verksamhetsutvecklingen.

Socialförvaltningen anser att det är positivt att nästan samtliga brukare vid Alviks beroendemottagning som deltog i studien var nöjda med den hjälp de erbjuds samt att de anger att kvaliteten är bra och att insatserna de får motsvarar deras behov. Resultaten från studien kan med fördel arbetas vidare med i alla stadsdelar för att sprida goda exempel. Brukares delaktighet på olika sätt är ett mycket värdefullt sätt att utveckla arbetet mot en förbättrad socialtjänst i Stockholms stad.

Socialnämnden har en samordnande och övergripande roll och ska bidra till utveckling av socialtjänsten i staden och medverka till att invånarna får likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var de bor i staden. Socialförvaltningen kommer under 2015 utarbeta en plan för hur ASI-arbetet i Stockholms stad ska se ut för att i största möjliga mån säkerställa att det råder samstämmighet i behovsbedömning och val av insats för klienter med olika problembilder. Det är även viktigt att ta tillvara på kunskap från studien om vad brukare inom beroendevården anser fungerar bra och vad de behöver mer hjälp kring, till exempel samtida insatser och en ökad samverkan mellan olika hjälpaktörer. Socialförvaltningen ska vara behjälplig i detta arbete.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner redovisningen.

Bilagor

1. Rapporten "ASI-användningen i Stockholm stad – en vinjettstudie"
2. Rapporten "Brukarnöjdhet i beroendevården – en studie av patientinflytande, behandlingstilltro och samordnade insatser"